

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»
(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення: відділ аспірантури та докторантури
(назва інституту, факультету, відділення)

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий) рівень
(рівень вищої освіти)

Робоча програма з дисципліни «Управління науковими проектами» для аспірантів 2-го року навчання галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

XV с. (денна та заочна форма навчання).

Розробник:

Завидівська О.І., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1.

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

(підпис)

(Павленчик Н.Ф.)

(прізвище та ініціали)

© Завидівська О. І., 2020 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 4 год.	Рівень вищої освіти <u>Третій (освітньо-науковий)</u> рівень	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
-	-		
		Вид контролю: Екзамен	

Статус дисципліни: обов'язкова.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма вивчення навчальної дисципліни «Управління науковими проєктами» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки аспірантів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань – 01 «Освіта/Педагогіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Управління науковими проєктами» є вивчення особливостей організації наукової діяльності на сучасному етапі розвитку суспільства, методів залучення до світового дослідницького простору, фінансового забезпечення наукової діяльності та методології проєктного менеджменту.

Метою дисципліни є оволодіння методикою написання та управління науковими проєктами, навичками залучення джерел фінансування наукових проєктів, підготовки проєктних пропозицій, формування міждисциплінарних проєктних команд, здійснення ефективного проєктного менеджменту та сприяння академічній мобільності науковців.

Завдання дисципліни полягає у формуванні цілісних знань та професійних практик в аспірантів необхідних для управління науковими проєктами шляхом отримання програмних компетентностей у галузі дослідницько-інноваційної та проєктної діяльності; оволодіння ними методичним інструментарієм розробки, фінансування та виконання наукових проєктів, програм та грантів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні:

знати:

- інструментарій креативного мислення та основи проєктного менеджменту;
- технології обґрунтування проєктних пропозицій та грантових заявок в системі освітніх і наукових грантів на національному та міжнародному рівні;

- критеріїв оцінювання проєктної діяльності, комерціалізації результатів наукової творчості та розвитку наявні можливості інтеграції аспіранта у світовий науковий простір.

вміти:

- представляти наукові результати українською та англійською мовами в проєктних пропозиціях та грантових заявках;

- інтерпретувати результати наукових досліджень в межах обраних напрямів проєктної діяльності;

- розробляти аплікаційні форми (заявки) наукових проєктів, визначати їх мету, цілі та результати;

- вибирати інструменти фінансування наукових проєктів залежно від специфіки наукових досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: «Методологія наукового дослідження та наукової діяльності», «Моделювання й інформаційні технології в наукових дослідженнях», «Академічна доброчесність та авторське право».

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти мають досягти таких результатів навчання:

• **загальні компетентності:**

– **ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичного оцінювання, переосмислення, застосовування знань у варіативних практичних ситуаціях;

– **ЗК 3.** Здатність використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології;

– **ЗК 4.** Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.

– **ЗК 5.** Здатність працювати самостійно та в команді, спілкуватися з представниками різних професійних груп на національному та міжнародному рівні;

– **ЗК 8.** Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

• **спеціальні компетентності:**

– **СК 1.** Здатність здійснювати наукове дослідження у сфері фізичної культури та спорту.

– **СК 2.** Здатність інтерпретувати фундаментальні знання сфери фізичної культури і спорту до конкретної проблемної ситуації.

– **СК 11.** Здатність конструктивно та ефективно працювати у науковій та

професійній групі. Знати про стимули та бар'єри в ефективній командній роботі. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- **програмні результати навчання:**

- **ПРН 2.** Розуміти стратегію наукового пізнання, уявляти його проблемне поле, формулювати наукові гіпотези, виокремлювати науково-практичні завдання.

- **ПРН 12.** Ефективно взаємодіяти, співпрацювати, узгоджувати власні інтереси з інтересами наукової групи.

- **ПРН 16.** Проектувати власну науково-дослідну діяльність, організувати досягнення дослідницької мети, брати на себе відповідальність за результати дослідження, здійснювати пошук та підготовку заявок на отримання наукових грантів.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. ОСНОВИ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Проєкт та специфіка проєктної діяльності
2. Система управління проєктами
3. Фази життєвого циклу проєкту
4. Структура, оточення та учасники проєкту
5. Особливості управління науковими проєктами

Тема 2. ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Венчурний бізнес. Інноваційні венчурні фонди
2. Бізнес-інкубатори: сутність та значення
3. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва. Регіональні науково-технологічні центри, технопарки, технополіси
4. Науково-технічне співробітництво

Тема 3. ФАНДРЕЙЗИНГ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ, СХЕМИ, ПРИКЛАДИ

1. Визначення сутності фандрейзингу та основних понять
2. Основи фандрейзингу: принципи, завдання, напрямки діяльності
3. Донори та способи взаємодії з ними
4. Правила успішного та причини невдалого фандрейзингу

Тема 4. ІНСТРУМЕНТИ ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА ЇХ РОЛЬ В РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ І ПРОГРАМ

1. Сутність поняття «грант». Класифікація грантів
2. Ключові аспекти грантової діяльності
3. Інформаційні джерела на пошук грантів та особливості роботи з ними
4. Міжнародні організації, що здійснюють фінансування науково-дослідних проєктів українських вчених

Тема 5. НАПИСАННЯ НАУКОВОГО ПРОЄКТУ

1. Характерні риси успішного наукового проєкту
2. Основні етапи підготовки проєктної заявки
3. Стил ь написання проєкту

Тема 6. БАЗА НАВИЧОК ДЛЯ ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКОВИХ ДОКУМЕНТІВ НАУКОВОГО ПРОЄКТУ

1. CV (резюме): сутність, структура, види та правила написання
2. Мотиваційний лист: сутність, структура, правила написання
3. Рекомендаційний лист: призначення документу та логіка оформлення

Тема 7. ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОЄКТНОЇ КОМАНДИ

1. Людський чинник в управлінні проєктами
2. Організаційна культура проєкту
3. Мета створення проєктної команди і завдання проєкт-менеджера
4. Етапи формування проєктної групи
5. Координаційна група проєкту
6. Мотиваційні аспекти роботи команди
7. Управління конфліктами в проєктах

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		лк.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Основи проєктного менеджменту	12	2	2	-	-	8	10,5	0,5	-	-	-	10
Тема 2. Інноваційні аспекти організації наукової проєктної діяльності	12	2	2	-	-	8	10,5	0,5	-	-	-	10
Тема 3. Фандрейзинг: основні поняття, схеми, приклади	14	2	-	2		10	13,5	1	0,5	-	-	12
Тема 4. Інструменти грантового фінансування та їх роль в реалізації наукових проєктів і програм	16	4	-	2	-	10	13,5	1	0,5	-	-	12
Тема 5. Написання наукового проєкту	14	2	-	2	-	10	14	1	1	-	-	12
Тема 6. База	12	2	-	2	-	8	14	1	1	-	-	12

навичок для оформлення додаткових документів наукового проєкту												
Тема 7. Формування і розвиток проєктної команди	10	2	-	2	-	6	14	1	1	-	-	12
УСЬОГО ГОДИН	90 год.	16	4	10	-	60	90 год.	6	4	-	-	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
		Кількість годин	Кількість годин
1.	Семінарське заняття №1 Тема 1. Основи проєктного менеджменту	2	-
2.	Семінарське заняття №2 Тема 2. Інноваційні аспекти організації наукової проєктної діяльності	2	-
	Всього	4	0

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
		Кількість годин	Кількість годин
1.	Практичне заняття №1 Тема 3. Фандрейзинг: основні поняття, схеми, приклади	2	0,5
2.	Практичне заняття №2 Тема 4. Інструменти грантового фінансування та їх роль в реалізації наукових проєктів і програм	2	0,5
3.	Практичне заняття №3 Тема 5. Написання наукового проєкту	2	1
4.	Практичне заняття №4 Тема 6. База навичок для оформлення додаткових документів наукового проєкту	2	1
5.	Практичне заняття №5 Тема 7. Формування і розвиток проєктної команди	2	1
	Всього	10	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
		Кількість годин	Кількість годин
1.	Основи проєктного менеджменту Методологічні підходи при плануванні проєктів. Організація системи управління проєктами, її складові.	8	10
2.	Інноваційні аспекти організації наукової проєктної діяльності Стартап: сутність, види, приклади. Розробка стартап-проєктів	8	10
3.	Фандрейзинг: основні поняття, схеми, приклади Фандрейзингова діяльність та форми її підтримки. Планування фандрейзингової діяльності. Основні методики роботи фанрайзера	10	12
4.	Інструменти грантового фінансування та їх роль в реалізації наукових проєктів і програм Роль FinTech у фінансуванні наукових проєктів. Організація процесу грантрайтингу в науці. Академічна мобільність	10	12
5.	Написання наукового проєкту Захист прав інтелектуальної власності.	8	12

6.	База навичок для оформлення додаткових документів наукового проекту Побудова діаграми Ганта	8	12
7.	Формування і розвиток проєктної команди Тайм-менеджмент як визначальна складова проєктного менеджменту. Інструменти для управління своїм часом	8	12
	ВСЬОГО	60	80

Самостійна робота аспіранта передбачає виконання обов'язкового індивідуального завдання, яке включає:

1. Написання та оформлення проєктної заявки за темою дисертаційного дослідження відповідно до вимог міжнародних стандартів;
2. Написання та оформлення CV (резюме) та мотиваційного листа українською та англійською мовами;
3. Презентацію готових матеріалів.

За бажанням аспіранта у рамках самостійної роботи з дисципліни передбачено також виконання ним інших індивідуальних завдань з метою отримання додаткових балів (не більше 3-х за вибором аспіранта).

Види індивідуальних завдань для самостійної роботи аспірантів:

1. Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою тематикою;
2. Участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах (з підготовкою есе, тез доповіді, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо);
3. Підготовка інформаційних оглядових матеріалів з метою популяризації проблематики навчальної дисципліни для засобів масової інформації, інтернет-порталів, енциклопедичних оглядових статей;
4. Участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях, які проводяться викладачем навчальної дисципліни та відповідають її спрямуванню (розробка анкетних форм, проведення опитувань, підготовка та проведення фокус-груп, обробка результатів дослідження, підготовка звіту, презентації результатів тощо).

8. Індивідуальні завдання

—

9. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, тренінги, семінари-дискусії, презентації, розв'язування творчих завдань, міні-лекції, робота в малих групах, мозкові атаки, кейс-метод, ділові та рольові ігри.

10. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь і навичок аспірантів з навчальної дисципліни «Управління науковими проєктами» проводиться за 100-бальною шкалою, яка

включає в себе поточний та підсумковий контроль, які оцінюються у 50 балів кожен.

Поточне оцінювання знань аспірантів з дисципліни «Управління науковими проєктами» здійснюється за 50-бальною системою на основі комплексного підходу з використанням рейтингової системи оцінки знань аспірантів.

Поточні 50 балів аспіранти мають змогу отримати протягом вивчення курсу дисципліни, зокрема:

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1.	Семінарське заняття №1 Тема 1. Основи проєктного менеджменту	0-3
2.	Семінарське заняття №2 Тема 2. Інноваційні аспекти організації наукової проєктної діяльності	0-3
3.	Практичне заняття №1 Тема 3. Фандрейзинг: основні поняття, схеми, приклади	0-3
4.	Практичне заняття №2 Тема 4. Інструменти грантового фінансування та їх роль в реалізації наукових проєктів і програм	0-3
5.	Практичне заняття №3 Тема 5. Написання наукового проєкту	0-3
6.	Практичне заняття №4 Тема 6. База навичок для оформлення додаткових документів наукового проєкту	0-3
7.	Практичне заняття №5 Тема 7. Формування і розвиток проєктної команди	0-3
9.	<i>Підсумкове тестування по темах курсу</i>	9
10.	<i>Виконання та захист обов'язкового індивідуального завдання</i>	20
	Всього	50*

* виконання додаткових індивідуальних завдань (не більше 3-х) у рамках самостійної роботи аспіранта оцінюється у 0-5 балів кожне.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється за 50-бальною системою на основі складання іспиту. Екзаменаційні завдання іспиту формуються на основі затвердженої програми курсу.

Загальна оцінка рівня знань аспірантів з дисципліни «Управління науковими проєктами» визначається як сума балів, одержаних аспірантами за результатами поточного контролю і за результатами іспиту.

До екзаменаційної відомості вносяться результати поточного контролю і підсумкового контролю, а також їх сумарна оцінка за 100-бальною системою, 4-бальною шкалою оцінювання та оцінкою за шкалою ECTS.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-х бальну шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Екзаменаційні вимоги

з дисципліни «Управління науковими проєктами»

1. Проєкт та специфіка проєктної діяльності
2. Система управління проєктами
3. Фази життєвого циклу проєкту
4. Структура, оточення та учасники проєкту
5. Особливості управління науковими проєктами
6. Венчурний бізнес
7. Інноваційні венчурні фонди
8. Бізнес-інкубатори: сутність та значення
9. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва
10. Регіональні науково-технологічні центри, технопарки, технополіси
11. Науково-технічне співробітництво
12. Визначення сутності фандрейзингу та основних понять
13. Основи фандрейзингу: принципи, завдання, напрямки діяльності
14. Донори та способи взаємодії з ними
15. Правила успішного та причини невдалого фандрейзингу
16. Сутність поняття «грант»
17. Класифікація грантів
18. Ключові аспекти грантової діяльності
19. Інформаційні джерела на пошук грантів та особливості роботи з ними
20. Міжнародні організації, що здійснюють фінансування науково-дослідних проєктів українських вчених
21. Вітчизняні та іноземні гранти, стипендії, премії, конкурси для молодих науковців
22. Характерні риси успішного наукового проєкту
23. Основні етапи підготовки проєктної заявки
24. Стиль написання проєкту
25. CV (резюме): сутність, структура, види та правила написання

26. Мотиваційний лист: сутність, структура, правила написання
27. Рекомендаційний лист: призначення документу та логіка оформлення
28. Людський чинник в управлінні проєктами
29. Організаційна культура проєкту
30. Мета створення проєктної команди і завдання проєкт-менеджера
31. Етапи формування проєктної групи
32. Координаційна група проєкту
33. Мотиваційні аспекти роботи команди
34. Управління конфліктами в проєктах

12. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма з дисципліни «Управління науковими проєктами».
2. Робоча навчальна програма з дисципліни «Управління науковими проєктами».
3. Конспект лекцій (на паперовому та електронному носіях).
4. Мультимедійний супровід лекцій (на електронному носії)
5. Теми та зміст семінарських та практичних занять.
6. Дидактичне забезпечення самостійної роботи.
7. Порядок оцінювання результатів навчання.
9. Рекомендована література з дисципліни.
10. Екзаменаційні вимоги.
11. Пакет завдань для проведення підсумкового тестування.
12. Екзаменаційні білети.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Бабій О. Я. Посібник з фандрейзингу для бізнес-об'єднань : посібник. Київ : 2017. 168 с.
2. Кобзарев О. Фандрейзинг : навч. посібник для посадових осіб місцевого самоврядування : Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 84 с.
3. Логачова Л. М. Управління проєктами : навч. посібн. Суми: Університетська книга, 2015. 208 с.
4. Ноздріна Л. В., Ящук В. І., Полотай О. І. Управління проєктами : підручник. Київ : ЦНЛ, 2019. 432 с.
5. Проєктне фінансування: Підручник / Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. Київ : КНЕУ, 2017. 761 с.
6. Чернявська О. В., Соколова А. М. Фандрайзинг : навч. посіб. (2-е вид., з доопрац. та допов.). Київ : Алерта, 2015. 272 с.

Допоміжна:

1. Багашова Н. В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проєктами. *Ефективна економіка* (електронний журнал). 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_34 (дата звернення: 20.08.2020)
2. Башинська І. О., Новак Н. Г. Ефективне управління проєктами підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 6. С. 75–78.

3. Горизонт 2020: як написати конкурентоспроможну проєктну заявку? Інформаційні матеріали / С. М. Шукаєв, Л. І. Русіна, О. К. Сулема, І. А. Владимирський, Є. А. Огородник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 104 с.

4. Даниленко С. М. Аналіз сучасного стану та ефективності фінансового забезпечення наукових досліджень та інновацій в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 215–223.

5. Дункан Вільям Р. Керівництва з питань Проєктного менеджменту / За ред. С. Д. Бушуєва. (Вид. 2-ге, переробл.). Київ : Інститут менеджменту і бізнесу, 2014. 197 с.

6. Методологічні основи створення інформаційного середовища управління науковими дослідженнями : монографія. / А. О. Білощицький, П. П. Лізунов, О. Ю. Кучанський, Ю. В. Андрашко, О. В. Миронов, С. В. Білощицька. Київ : КНУБА, 2017. 148 с.

7. Прикладні аспекти ринку інновацій: навч. посібник / Б. М. Андрушків, Л. М. Мельник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2015. 108 с.

8. Стадник В. В., Йохна М. А. Інноваційний менеджмент : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2016. 464 с.

9. Стратегічний та інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки : підручник / О. М. Тридід, Г. М. Азаренкова, К. В. Орехова, У. Є. Гузар, О. І. Завидівська. Київ : УБС НБУ, 2015. 815 с.

10. Фесенко Т. Е. Управління проєктами: теорія та практика виконання проєктних дій : навч. посібник. Харків : ХНАМЕ, 2012. 181 с.

11. Філіппова С. В., Захарченко В. І., Акулюшина М. О. Науково-методичні засади передпланової оцінки інноваційно-інвестиційних проєктів : монографія. Одеса, 2015. 104 с.

12. Huzar U., Zavydivska O., Kholiyavka V., Kryshtanovych M. Formation of psychological peculiarities of time-management of a modern expert in the field of finance. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2019. 4(31), pp. 477–486. DOI: <http://dx.doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.191001>.

13. Zavydivska O., Zavydivska N., Khanikiants O. Self-management as a condition for creating a health culture among students. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2016. 16 Supplement Issue (1), Art 93, pp. 592–597. DOI: <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2016.s1093>.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/card/1563-17>.

3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-19 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

4. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 № 991-14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

5. <https://resumegenius.com/letter-of-recommendation> – набір шаблонів та пояснення принципів написання рекомендаційних листів
6. <https://www.thebalancecareers.com/recommendation-letter-template-2062919> – рекомендації до створення рекомендаційних листів разом із шаблоном.
7. <https://europass.cedefop.europa.eu/> – Europass
8. <https://zety.com/> – Zety Resume Builder
9. <https://www.resumonk.com/> – Resumonk
10. <https://www.resume.com/> – Resume.com
11. <https://www.visualcv.com/> – VisualCV
12. <https://www.cvmaker.com/en> – Cvmaker
13. <https://resumegenius.com/> – Resume Genius
14. https://ec.europa.eu/info/index_en – Horizon 2020
15. https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/funding_en –Funding.
16. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/node/115> – How to get funding?
17. <https://www.visegradfund.org/apply/mobilities/visegrad-scholarship/> – Вишеградські стипендії, що підтримують наукові студії у вищих навчальних закладах регіону V4, а також у країнах Західного Балкану та Східного партнерства
18. <http://www.nas.gov.ua/young/UA> – Конкурси для наукової молоді від НАН України.